

המלצות להורים משלבים²¹

הורים יקרים,

המסמך שלפניכם נבנה כאוסף של עצות מפה לאוזן המבטא את עמדתם וניסיונם של הורים לתלמידים המצויים על הרצף האוטיסטי המשולבים בשילוב יחידני במערכת החינוך. המסמך נכתב במטרה לתת מידע עדכני ולסייע להורים המעוניינים לשלב את ילדם בשילוב יחידני בחינוך הכללי.

אנו ממליצים להורים השוקלים לשלב את ילדם בשילוב יחידני, ליזום וליצור קשר עם הורים שיש להם ניסיון קודם בשילוב, המתגוררים בסמוך לסביבת המגורים שלהם. הורים המעוניינים בסיוע באיתור הורים אחרים בסביבתם והמבקשים להתייעץ, לשתף, לקבל עדכונים שוטפים, לעדכן במידע אודות תהליך השילוב ולהפנות שאלות נוספות מוזמנים לפנות אל נציגי ועד ההורים המשלבים הארצי בכתובות המייל: vaadshiluvitsik@gmail.com או if3873@gmail.com או yaelsdesk@gmail.com ובטלפון 0544-200904.

לידיעתכם, ניתן לפנות בשאלות ובירורים בנוגע לשילוב יחידני לאגף לחינוך מיוחד במשרד החינוך בטלפון: 02-5603280 או 03-6896102-5 ובכתובת המייל: special@education.gov.il

כמו כן, המרכזים למשפחה של אלו"ט מציעים ייעוץ, סדנאות, הדרכות וליווי משפטי להורים לתלמידים בשילוב יחידני (בתשלום סמלי). ניתן לפנות למרכזים ולהתייעץ בנושא זה:

סניף ר"ג 03-6703077

סניף חיפה 04-8101569

סניף כרמיאל והעמקים 04-9885590

מגזר ערבי 052-4237535

סניף באר שבע 08-6431528

סניף ירושלים 02-5665294

בתהליך השילוב היחידני של תלמיד במערך החינוך הכללי, חשוב שתהיה מעורבות ומחויבות משפחתית גבוהה, תמיכה אינטנסיבית בילד לאחר שעות הלימודים בבית להשלמת הצרכים ההתפתחותיים, הלימודיים והחברתיים שלו, בקיאות גבוהה בהליכי השילוב, זמינות לפגישות עם הצוות המשלב ו/או הצוות החינוכי, תקשורת ויחסי אנוש טובים עם הגנת או המחנכת, והקפדה על עדכונים הדדיים שוטפים עם המשלב/ת באמצעות מחברת קשר.

¹ המסמך נכתב ע"י: בשמת בר נדב, יעל ניר, איציק פרנקו, מלכי איציק, עמליה עמית, חגי שריר ושחר בר יהודה
² המסמך מיועד לבני שני המינים ונוסח בלשון זכר מטעמי נוחות בלבד

להלן פירוט אבני הדרך והמושגים המרכזיים בתהליך בחירת מסגרת חינוכית משלבת (גן ובית ספר):

א. הזכאות לשילוב יחידי

1. הגדרת השילוב היחידי
2. העדפת השילוב בחוק החינוך המיוחד
3. שיתוף ההורים בתהליך קבלת ההחלטות

ב. בחירת המסגרת החינוכית

1. איסוף נתונים לגבי המסגרת החינוכית
2. מפגש מקדים עם מנהלת המסגרת החינוכית
3. תהליך הרישום

ג. ועדת השילוב

1. הגדרת ועדת השילוב
2. טרום הועדה
3. מהלך הועדה
4. החלטת ועדת השילוב והצוות הבין מקצועי
5. לאחר הועדה

ד. לפני הכניסה למסגרת החינוכית

1. תיאום מפגש עם הצוות החינוכי בבית הספר
2. התאמת הסייעת המשלבת לתלמיד
3. העסקת הסייעת המשלבת
4. היקף עבודת הסייעת המשלבת בשגרה ובזמן החופשות
5. ניהול התקשורת עם הסייעת המשלבת
6. הגדרת תפקיד הסייעת המשלבת

ה. ניהול תהליך השילוב

ו. הבניית תכנית חינוכית יחידנית

א. הזכאות לשילוב יחידי

1. הגדרת השילוב היחידי

שילוב יחידי הינו שילוב אקדמי וחברתי של תלמידים עם צרכים מיוחדים בכיתה גן או בכיתה בבית ספר במערכת החינוך הכללית באמצעות תמיכות והתאמות מסוגים שונים. השילוב היחידי מעוגן בזכות הבסיסית של תלמיד עם צרכים מיוחדים ללמוד יחד עם חבריו בני אותה קבוצת הגיל בסביבה חינוכית משותפת, ללא הגבלות, תוך יצירת התאמות בסביבה החינוכית. זאת, מתוך הנחה כי לשילוב היחידי במערך החינוך הכללי יש משקל וערך עתידי בשילוב האדם עם הצרכים המיוחדים כבוגר תורם, שייך ומעורה בחברה, המטפח אורח חיים איכותי ומשמעותי עבורו בקהילה. **החוק עומד לצידם של הורים החשים שהשילוב של ילדם בכיתה חינוך כללית יתרום לו יותר מחינוך במסגרת חינוך מיוחד.**

אנו רואים במסגרת החינוכית הכללית מרחב בו יכול התלמיד עם האוטיזם לקבל מודל עשיר ורב ערך לחברה נורמטיבית, לתרבות ולהתנהגות מקובלת, והזדמנות ייחודית לתרגול מיומנויות חברתיות בהקשר הטבעי שלהן. מכאן, אנו רואים חשיבות פחותה בהשתלבות התלמיד ברמת הדרישה האקדמית בחומר הלימודים. [חוזר מנכ"ל משרד החינוך](#) תומך אף הוא בגישה זו כאשר הוא מתווה אמצעים ותמיכות להתאמת תכנית הלימודים לילד המשולב.

2. העדפת השילוב בחוק החינוך המיוחד

סעיף 7 (ד) בחוק החינוך המיוחד קובע:

בבואה לקבוע השמתו של ילד בעל צרכים מיוחדים, תעניק ועדת השמה זכות קדימה להשמתו במוסד חינוך מוכר שאינו מוסד לחינוך מיוחד

משמעות סעיף זה היא שבכל דיון המתקיים לגבי התלמיד המתייחס למקום ההתחנכות שלו, תינתן עדיפות לשילובו במסגרת החינוך הכללית, ורק לאחר מיצוי האפשרויות הקיימות במסגרת הכללית תיבחן התאמתו לכיתה חינוך מיוחד במסגרת בית ספר כללי או למסגרת חינוך מיוחד. **עם זאת, זכותם של ההורים להעדיף מסגרת של חינוך מיוחד לילדם במידה ולדעתם היא מתאימה יותר ואנו ממליצים לבדוק אפשרות זו היטב מראש.**

3. שיתוף ההורים בתהליך קבלת ההחלטות

כיום, מחויבת מערכת החינוך להזמין את ההורים להביע את דעתם לגבי בחירת המסגרת החינוכית ולשתף אותם בתהליך קבלת ההחלטה באשר לשילוב ילדם בחינוך הכללי או המיוחד בועדות ההשמה או השילוב.

עם יישום המלצות ועדת [דורנר](#) בשנים הבאות תהיה זו זכותם הבלעדית של ההורים לבחור את סוג המסגרת החינוכית, והם יוכלו להעדיף שילוב יחידני במסגרת החינוך הכללית, אלא במקרה בו התלמיד מציג מסוכנות כלפי עצמו ו/או כלפי הסביבה.

ב. בחירת המסגרת החינוכית

1. איסוף נתונים לגבי המסגרת החינוכית

התהליך מתחיל באיסוף נתונים מוקדמים לגבי המסגרות החינוכיות הקיימות בסביבת המגורים מחברים, שכנים, הורים משלבים מהאזור, הגנת או המורה במסגרת החינוכית הנוכחית. זאת, במטרה לאתר מסגרת חינוכית (גן או כיתה בית ספר) שההורים מאמינים שהילד יוכל להשתלב בה, המעוניינת בשילוב, לא מתוך החובה המוטלת על הצוות החינוכי לאפשר שילוב ע"פ החוק, אלא מתוך מוטיבציה גבוהה. במקרה הצורך, ניתן למצוא באתר הרשות המקומית את רשימת המסגרות החינוכיות הפועלות בסביבת המגורים.

במידה ולא ניתנת להורים האפשרות לבקר בגן או בבית הספר ולהיפגש עם הגנת או המנהל, כדאי להשאיר מכתב מפורט ולבקש פגישה וביקור בו. במפגש מבררים את הניסיון שצברה המסגרת ואת רמת המוטיבציה לשילוב. כעיקרון, מומלץ לבקר ביותר ממסגרת חינוכית אחת, ולבחור מביניהם, להתחיל במסגרות הקרובות פיזית למקום המגורים ולהרחיב את האיתור ע"פ צורך. מכיוון שלא בכל מסגרת ניתנת תמיכה, כדאי לבחון מהם השירותים המוצעים ולשקול האם המסגרת תואמת את צרכי הילד.

אנו ממליצים שלא לכפות את שילוב הילד על מסגרת חינוכית שאינה מעוניינת להתמודד עם שילוב, ואם אין ברירה אחרת, יש לעשות זאת בדרך בלתי מאיימת ומגייסת ככל הניתן, תוך הבטחת תמיכה מרבית בהקניית ידע ובלמידה מתוך ניסיון. ישנן גנות, מחנכות ומנהלות הרואות בשילוב מטרה חשובה, המוכנות לשתף פעולה עם משלבות ומנחות שילוב ולהיענות להזמנה לבבית להשתתפות בישיבות הצוות. לפעמים, עדיף לשלב את הילד במסגרות אלו, אפילו אם הבחירה מצריכה הסעה אל מחוץ לשכונת המגורים.

2. מפגש מקדים עם מנהלת המסגרת החינוכית (מנהלת בית הספר והיועצת החינוכית או

מנהלת החטיבה הצעירה בגנים או גנת)

לאחר הפגישה הראשונית עם מנהלת המסגרת החינוכית, בה היא הסכימה בשמחה לשלב את הילד בבית ספרה, כדאי להתקדם לתיאום פגישה אישית עם מי שתהיה האחראית על השילוב במסגרת החינוכית – הגנת, היועצת או המחנכת ולפעמים מנהלת בית הספר בעצמה, כדי לערוך לה היכרות עם צרכי הילד. בפגישה כדאי להתמקד בתיאור חיובי של היכולות של הילד, ציון הטיפולים שהוא מקבל, ובהצגת הקשיים הצפויים.

כן, כדאי להסביר את הצורך העתידי בקבלת שעות סיוע במהלך ועדת השילוב, את הצורך במחנכת מתאימה ומנוסה המסוגלת להוביל את השילוב בכיתה בנחישות וברגישות, להבין את מידת הצורך בסייעת משלבת, ואת תרומתה לתהליך השילוב בפרט ולמסגרת החינוכית ככלל, וכן את שילוב התלמיד עם ילדים שהוא מכיר במידת האפשר.

אנו ממליצים להעביר מסר על כך שהמסגרת אינה אמורה להתמודד עם משימות וקשיי השילוב לבדה וכי ההורים עומדים לרשות המערכת עם הידע שברשותם. במידה והתלמיד מלווה ע"י מנחה מקצועית במסגרת הטיפוליים או התכנית הביתית, כדאי לציין בצניעות שניתן להתייעץ איתה ולשתף אותה בישיבות הצוות במקרה הצורך, ולבחון האם תהיה נכונות לשתף אותה. רצוי שיתאפשר לה להיכנס בעתיד גם לתצפית בכיתה או בחצר לאיסוף נתונים לגבי ההתנהלות של התלמיד המשולב. אם ידוע מראש כי התלמיד יזדקק ללמידה יחידנית מחוץ לכיתה, כדאי לוודא את שיבוצו בכיתה הפועלת בסמיכות למרחב מתאים.

למרות הכוונות החיוביות, עלולה מעורבות ההורים בתהליך השילוב להיתפס ע"י הצוות החינוכי בבית הספר כמטרד. מתוך רצון לבסס מערכת יחסי אמון והערכה הדדית אנו לא ממליצים לעמוד בתוקף בשלב זה על כניסת המנחה לתצפית ואם אין הכרח בכך, כדאי לדחות זאת לשלב בו נכנסת שנת הלימודים למסלולה, וכבר נוצרה היכרות עם הילד והוריו. במידה וההורים חווים התנגדות עקבית וגורפת למעורבותם בשילוב ילדם מצד הצוות החינוכי, באופן המכשיל את השילוב, מומלץ לפנות להתייעצות לוועד ההורים המשלבים.

במידה ולמסגרת החינוכית אין ניסיון קודם בשילוב, כדאי להסביר למנהלת המסגרת החינוכית כי בסמכותה לקבוע את רמת התפקוד של התלמיד וכפועל יוצא את סל השילוב לו יהיה זכאי. אנו ממליצים להיערך מראש לשאלות שהן עשויות להעלות בפניכם כגון: האם לא נוצרת תלות בסיוע, האם הסיוע אינו מדגיש את החריגות. רצוי להכין תשובות מנומקות אשר יסייעו לצוות החינוכי לקבל החלטה מתאימה לגבי התלמיד בוועדת השילוב. ישנן גננות ומנהלות שיעדיפו לקבל מידע אודות התלמיד מאיש מקצוע המטפל בילד ולא מההורים, על כן, כדאי להיעזר באנשי המקצוע למטרה זו ולהצטייד מראש במכתב מטעם המתאר את הילד או לתת את פרטיהם לצורך שיחה טלפונית.

3. תהליך הרישום

לאחר המפגש הראשון עם הצוות החינוכי יש לרשום את הילד למסגרת החינוכית המיועדת. באופן פורמאלי, תהליך קבלת התלמיד למסגרת החינוכית הכללית נעשה באמצעות אגף החינוך ברשות המקומית בה מתגורר התלמיד. במידה ומתקבלת החלטה במהלך האיתור לשלב את התלמיד במסגרת מתאימה מחוץ לאזור הרישום, יש לוודא כי המסגרת הנבחרת מוכנה לקלוט את התלמיד ולקבל על כך אישור בכתב. במידה ומדובר ברשות מקומית אחרת, יש לקבל על כך אישור מאגף החינוך ברשות המקומית הקולטת.

לאחר מכן, יש להירשם באופן פורמאלי ברשות המקומית על פי כתובת המגורים ואזור הרישום המקורי ולקבל שיבוץ. במקביל, יש להגיש בקשה למעבר למסגרת הקולטת שמחוץ לאזור הרישום. לבסוף, יש לגשת לאגף החינוך ברשות המקומית (בדרך כלל לאגף החינוך המיוחד או הטיפול בפרט) בה מתגוררת המשפחה ולתאם את המעבר עם הרשות.

חשוב לציין כי במקרה של מעבר לרשות מקומית אחרת, מחויבת הרשות המקומית בה מתגורר התלמיד לתשלום אגרת לימודי חוץ בעבור הלימוד במסגרת הקולטת ולמימון הסעות וליווי בהתאם. במידה והרשות מתנגדת למעבר ניתן לפנות אלינו באמצעות המייל. תהליך הרישום מפורסם בעיתונות בדרך כלל במהלך חודש ינואר, ויש לעקוב אחר הפרסומים. הגשת בקשה באיחור אינה מבטיחה את שיבוץ התלמיד במסגרת הקולטת. חשוב לציין כי ישנן משפחות המעתיקות את מגוריהן לשכונה בה שוכן בית הספר הקולט כדי שהילד ילמד בסביבת מגוריו על מנת להקל את מפגשי אה"צ ולאפשר מפגשים טבעיים בשכונה והשתתפות בפעילויות הפנאי.

ג. ועדת השילוב

1. הגדרת ועדת השילוב

ועדת השילוב היא ועדה בעלת מעמד משפטי הקובעת את סוג המסגרת החינוכית המתאימה לתלמיד בהערכת התפקוד שלו. וזאת ע"פ ארבעת התחומים הבאים:

- א. בחינת היכולת הלימודית: האם הלמידה במסגרת הכללית עשויה לקדם אותו באופן משמעותי?
- ב. בחינת התפקוד החברתי: האם הוא יכול להשתלב עם בני גילו ואינו מסכן את עצמו ו/או את התלמידים ואת הצוות?
- ג. בחינת היקף ההתאמות הדרושות בתכנית הלימודים: האם התלמיד יכול למלא את הדרישות של חלק ניכר מתכנית הלימודים הכללית של בני גילו בעזרת תמיכה לימודית והתאמות, האם הוא מצוי בחומר הלימודי, ומהן ההתאמות אשר הוא זקוק להן כדי שהתכנית תהיה משמעותית עבורו ושהייתו בכיתה הכללית תקדם אותו. חשוב לציין כי סעיף זה עשוי למנוע את שילובם של תלמידים בתפקוד נמוך בכיתה הכללית. עם זאת, באפשרות ההורים להראות שהתלמיד נתרם יותר מלמידה בכיתה הכללית מאשר בחינוך המיוחד, שהזכות לשילובו אינה פוגמת בתהליך הלמידה, וכי ההורים מוכנים לתמוך בצוות בידע הרב שרכשו על מנת שיוכל להכיל את קשייו.

ד. בחינת היקף ההתערבות החינוכית הנדרשת לתלמיד: האם היקף פעילותו מחוץ לכיתה האם בתכנית השילוב לא יעלה על שלישי מסך שעות הלימודים של הכיתה? ע"פ [חוזר מנכ"ל משרד החינוך](#), יכול תלמיד משולב לשהות מחוץ לכיתה הלימוד עד שלישי מסך שעות הלימוד בכיתה במסגרת למידה יחידנית, למידה בקבוצה קטנה מחוץ לכיתה, במסגרת הוראה מתקנת או טיפולים פרא רפואיים להם הוא זכאי.

ועדת השילוב מהווה למעשה את הפגישה הרשמית הראשונה בין התלמיד, ההורים והצוות החינוכי של המסגרת הקולטת בשיתוף נציגי משרד החינוך. נוכחותו של התלמיד בוועדה אינה נדרשת אך היא אפשרית במידה ותפקודו ובגרותו יאפשרו לו להיתרם מכך. בגני הילדים מתקיימת בדרך כלל הועדה במשרדי המתי"א והיו"ר הינה מפקחת החינוך הכללי על גן הילדים ואילו בבתי הספר מתקיימת הועדה במסגרת החינוכית עצמה כשהיו"ר היא מנהלת בית הספר. במהלך הפגישה מתקיים דיון על היכולות והקשיים של התלמיד וחברי הועדה אמורים לבחון מהן ההתאמות והכלים הנדרשים כדי לאפשר את השילוב באופן מיטבי. בפועל, מטרת הדיון לגבי שילובו של ילד המצוי על הרצף האוטוטיטי הינה לדרוש ממשרד החינוך באמצעות המפקחת על הגנים או המסגרת החינוכית את היקף התמיכה וכמות שעות הסיוע הדרושות לתלמיד.

2. טרום הועדה

לפני הועדה, על ההורים להגיש בקשה רשמית למנהלת בית הספר הקולט או למפקחת האחראית על הגן הקולט, לקיים ועדת שילוב. רצוי שהבקשה תהיה בכתב. אף הורים המעוניינים להעביר את ילדם לשילוב יחידני לאחר שלמדו במסגרות החינוך המיוחד (בכיתה או גן תקשורת) צריכים לבקש לקיים דיון בעניינו בוועדת השילוב המוסדית. במקרה שכזה ייתכן שהמפקחת על החינוך המיוחד תדרוש לקיים לפני כן ועדת השמה. כדאי לוודא שהמסגרת המיוחדת תומכת וממליצה על המעבר למסגרת הקולטת ומעבירה המלצה זו בכתב יחד עם [שאלון התפקוד](#) שממלא הצוות החינוכי בגן. גם במידה והילד היה משולב בשנה הקודמת וממשיך את לימודיו במסגרת כללית על הגנת או המחנכת למלא את השאלון במעבר לשלב החינוכי הבא. במידה והצוות החינוכי אינו מתנגד למעבר, ניתן באופן חוקי לעבור ממסגרת חינוכית בחינוך המיוחד לחינוך הכללי ללא ועדת השמה. במידה ויש חילוקי דעות בין הצוות החינוכי להורים בנוגע למעבר יש לזמן ועדת השמה ולדון בכך.

ככלל, רצוי להגיע לוועדה עם מסמך אבחון עדכני ומסמכים מגורמים מקצועיים התומכים בשילוב של הילד במסגרת כללית ומפרטים את היכולות, הצרכים ואת תרומת השילוב לתלמיד. אנו ממליצים להורים לקרוא את שאלון התפקוד באופן עצמאי ולהעביר לגנת מידע נוסף על התלמיד מנקודת מבטם.

שאלון התפקוד שממלא הצוות החינוכי מועבר להורים ובאפשרותם להוסיף פסקה המתארת את התרשמותם, להתנגד, לצרף מסמכים התומכים או המתנגדים לתוכן המסמך ולהביע ביקורת או דעה נגדית. ההורים מחויבים לאשר בחתימתם שקראו את המסמך, אך אין בכך כדי להביע את הסכמתם לתוכנו.

השאלון וכלל המסמכים צריכים להגיע למתי"א עד סוף פברואר וכדאי לוודא את העברתם עד לתאריך 1/3. מותר להורה להביא לוועדה דובר או מסמכים מטעמו. במעבר בין מסגרות חינוכיות מאפשר משרד החינוך להזמין לדיון את הגנת או מחנכת המכירה את הילד מהמסגרת הקודמת אשר מילאה את השאלון המתאר את היכולות שלו ומכירה את התלמיד היטב.

אנו ממליצים להורים להצטייד בידע מוקדם אודות השילוב במערכת החינוך בהתייעצות עם הורים אחרים בעלי ניסיון. ניתן לעשות זאת באמצעות פנייה לוועד ההורים המשלבים. כן, הם מוזמנים לפנות ל**מרכזי המשפחה של אלו"ט** ולהצטרף לאחת מסדנאות ההכנה לכיתה א' ו/או קורס השילוב המוצעים בהם.

3. מהלך הועדה

תפקיד ההורים הוא להביע בוועדה את עמדתם לגבי צרכי התלמיד והיקף התמיכה הנדרשת מכך. חשוב להבין שעמדתם ונוכחותם של ההורים בוועדה היא משמעותית לתהליך השילוב. מכיוון שזו הזדמנות ראשונה לתקשורת עם המערכת המשלבת, חשוב שהתקשורת תתנהל בנעימות, בשיתופיות ובאסרטיביות. למערכת החינוך ישנם חוקים, נהלים ואתיקה המחייבים את ההורים להתנהלות זהירה, נעימה ומכובדת תוך שמירה והקפדה על יחסי אנוש מצוינים. זאת, מתוך הבנה כי הצלחת תהליך השילוב תלויה בביסוס מערכת יחסי אמון וכבוד הדדי עם נציגי המערכת.

ההורים זכאים לקבל את פרוטוקול הועדה לידיהם ורצוי להודיע על כך ליו"ר הועדה בתחילת הדיון. במקביל, אנו ממליצים להורים לנהל רישום עצמאי של התהליך הכולל את שמות כל המשתתפים, תפקידיהם והצעותיהם. (ניתן לקבל פרטים נוספים ב**זכותנו** המפורסם באתר אלו"ט). התלמיד אינו חייב להיות נוכח בוועדה, אם ההורים אינם רוצים שהדיון יערך בנוכחותו. כמו כן יכולים ההורים למנות דובר מטעמם שישמיע את דבריהם כדוגמת מנחת השילוב וקלינאית התקשורת המכירים את הילד היטב, או כל אדם אחר המסוגל לייצג את טובת הילד ועמדת ההורים.

אנו ממליצים להורים להציג בפני הועדה את כלל הצרכים האקדמיים והחברתיים שהסייעת המשלבת אמורה לסייע בהם בכיתה ובהפסקות ולעודד את הצוות החינוכי הנוכח בדיון לציין את דרגת התפקוד לפי הקושי המרב של הילד, ולא לפי הרמה הממוצעת שלו, כי היא הקובעת את מספר שעות הסיוע שיתקבלו עבורו.

4. החלטת ועדת השילוב והצוות הבין מקצועי

בתום הדיון בוועדה, קובע הצוות הבין מקצועי את רמת התפקוד של התלמיד ע"פ כלי להערכת התפקוד. נכון להיום הוחל השימוש בכלי חדש להערכת רמת התפקוד. הכלי מפורסם באתר האגף לחינוך מיוחד במשרד החינוך ומעריך את תפקוד התלמיד ע"פ חמישה רכיבים המופיעים להלן בדרגת החומרה הגבוהה ביותר. חשוב לציין, כי גם אם רק חלק מהקשיים של הילד מאופיינים בדרגת החומרה הזו, הוא יימצא זכאי לדרגת תפקוד ד'. אנו ממליצים להורים לעיין בטבלה ולבחון את רמת הקושי בכל הרכיבים בכל הדרגות ובכמה שעות סיוע היא מזכה.

- א. רכיב התקשורת - מתקשה במידה רבה מאד ליזום פנייה תקשורתית להבעת צרכיו, רצונותיו ורגשותיו ולהבעה כללית. זקוק לתיווך במידה רבה מאוד.
- ב. רכיב האינטראקציות חברתיות - מתקשה במידה רבה מאוד בתקשורת בין אישית, בהבנת תרחישים חברתיים, ביוזמה ובהתנהלות. תגובתו החברתית אינה מותאמת לסיטואציה במידה רבה מאוד.
- ג. רכיב התנהגותי-רגשי - מתקשה במידה רבה מאוד במעברים במרחב הפיזי: בפעילויות בכיתה, במרחב בית הספר, בהפסקות ובפעילויות מחוץ לביה"ס. מתקשה במידה רבה מאוד להסתגל לשינויים בשגרה ולגירויים חיצוניים. קיימת התנהגות מאתגרת במידה רבה מאוד. קיימת גרייה עצמית במידה רבה מאוד. זקוק לתיווך במידה רבה מאוד. מתקשה במידה רבה מאד בתפקודי היומיום (אכילה, היגיינה וטיפול אישי) קיימת תנודתיות במידה רבה מאוד במצבו הרגשי המשפיעה על התנהגותו.
- ד. רכיב לימודי - מתקשה במידה רבה מאוד בהתארגנות לקראת פעילויות לימודיות. מתקשה במידה רבה מאוד בתפקודים לימודיים ובהרגלי הלמידה הנדרשים בכיתה ובביה"ס.
- ה. רכיב פתרון הבעיות - מתקשה במידה רבה מאוד בזיהוי בעיה ובמציאת פתרון מותאם באופן עצמאי.

הצוות הבין-מקצועי מתכנס אחת לשנה וקובע את דרגת התפקוד ממנה נגזר היקף שעות הסיוע שיוקצו לתלמיד בשנה הבאה. שעות הסיוע הן שעות עבודת הסייעת המשלבת, המלווה אותו לאורך היום בתחום הלימודי-חברתי-חינוכי ומסייעת לו להשתלב במציאות הבית ספרית.

בנוסף, משפיע הדיון על היקף שעות השילוב שינתנו לילד מהמתי"א או בית הספר - טיפולים פרא רפואיים, הדרכה לצוות החינוכי בידי מומחי התחום מהמתי"א, למידה פרטנית עם גננת שיח (שילוב) והוראה מתקנת באמצעות מורת השילוב. את תמיכות שעות השילוב עשוי התלמיד לקבל במסגרת התכנית החינוכית היחידנית הנבנית במהלך החודשיים הראשונים לאחר שנבדקו כלל צרכי התלמידים במסגרת.

5. לאחר הועדה

תשובת ועדת השילוב המאשרת את תכנית השילוב היחידני ואת דרגת התפקוד שנקבעה על ידי הצוות הבין-מקצועי אמורה להתקבל בדואר בתוך 10 ימים מיום כינוס הועדה. אם התשובה אינה מתקבלת, מומלץ לפנות למסגרת החינוכית, כדי להספיק להגיש ערר במידת הצורך. (כדאי לדעת: שעות השילוב נקבעות בהתאם להיצע הקיים וביחס לכלל צרכי המסגרת. שעות הסיוע הנגזרות מדרגת התפקוד ייקבעו באמרכלות משרד החינוך במועד מאוחר יותר).

אין חובה לזמן את ההורים לדיון הצוות הבין מקצועי, לכן, מומלץ לפנות למסגרת החינוכית מבעוד מועד ולבקש להיות נוכחים בו. הצוות מתכנס באותם התאריכים בהם מתכנסת ועדת השילוב ועד ה 15 במאי בדרך כלל. ההורים יכולים לערער על קביעת דרגת התפקוד במידה והיא אינה משקפת לדעתם את דרגת התפקוד של התלמיד.

ערעור על החלטת ועדת השילוב והחלטת הצוות הבין מקצועי בנוגע לדרגת התפקוד, ניתן להגיש עד 21 ימים מיום קבלת ההחלטה, (ניתן לקבל פרטים נוספים ב**זכותו** המפורסם באתר אלו"ט). ההורים זכאים לקבל לידיהם את המסמך המפרט את רמת התפקוד שהצוות הבין מקצועי המליץ עליה. המסמך, יחד עם רישום פרוטוקול מסודר של ההליך בוועדה עשויים לתרום באופן משמעותי לכתובת הערעור על החלטת הועדה.

אמרכלות משרד החינוך מקצה את שעות הסיוע לתלמידי החינוך המיוחד לאחראית על הסייעות בחינוך המיוחד ברשות המקומית, למתי"א ולמסגרת החינוכית. המסגרת החינוכית מחויבת ליידע את ההורים על היקף שעות הסיוע של התלמיד בכתב. בדרך כלל, מקבל התלמיד את מינימום שעות הסיוע (היקף שעות תמיכת הסייעת המשלבת) בדרגת התפקוד שנקבעה לו. באפשרות ההורים ו/או בית הספר להגיש בקשה לתוספת של שעות סיוע עד לגובה המקסימאלי בדרגת התפקוד שנקבעה, ממנהלת המת"א ו/או ממפקחת החינוך המיוחד. ניתן להשתמש **במכתב לדוגמה** שנבנה לצורך זה ע"י הפרויקט לתמיכה משפטית בשילוב בשיתוף ועד ההורים המשלבים.

ד. לפני הכניסה למסגרת החינוכית

1. תיאום מפגש עם הצוות החינוכי בבית הספר

אנו ממליצים לתאם מפגש היכרות בפורום רחב יותר עם הגננת או מחנכת הכיתה, המורים המקצועיים הנוספים, הסייעות הפדגוגיות של הגן או החטיבה הצעירה, והצוות המשלב בבית הספר, במידה והם מוכנים לכך.

במפגש זה, יכולים ההורים להציג את התלמיד מן הזווית המשפחתית, לערוך תיאום ציפיות ולהניח את התשתית לתכנית היחידנית של התלמיד ולעבודה משותפת עם הצוות החינוכי במהלך השנה.

במרכזים הטיפוליים המשרתים את ילדי הגן ניתן לקבל הכנה לכתה א' בקבוצות קטנות עם צוות גננות שילוב (שבעבר נקראו גננות שיח). במידה וגננות השילוב רגישות ומנוסות, הרכב הקבוצה מותאם והילד משתף פעולה ניתן להפיק מהם תועלת רבה.

2. התאמת הסייעת המשלבת לתלמיד

מכיוון שאופי העבודה בין הסייעת המשלבת לבין התלמיד הינו פרטני-אישי, כדאי לוודא שקיימת התאמה אישית ביניהם. במקרים מסוימים, ייתכן שהרשות המקומית תציע מתוך המאגר הקיים אצלה סייעת משלבת שאינה מתאימה לתלמיד. במקרה שכזה, אנו ממליצים להורים לפנות לאחראית על הסייעות ברשות המקומית, להסביר את חשיבות ההתאמה האישית ביניהם, ולבקש התאמת סייעת אחרת. חשוב להדגיש כי אין מדובר בפסילה גורפת של אותה הסייעת המשלבת, אלא בחוסר התאמה ספציפי לתלמיד.

אחד השיקולים המשמעותיים בהתאמת סייעת משלבת הוא היכרותה עם שיטת העבודה הנהוגה בבית, כאשר יש עניין להמשיך אותה גם במסגרת החינוכית, מכיוון שהיא נמצאה כמועילה לתלמיד. כך למשל, במקרה בו התלמיד מורגל לעבוד בגישה התנהגותית או בגישה רגשית, שהן שונות באופן מובהק.

כן, יש יתרון ברור בהמשך עבודה עם סייעת משלבת אשר ליוותה את התלמיד במסגרת החינוכית הקודמת (אלוטף או גן פרטי), במהלך הקייטנה בקיץ או בבית כחונכת מטעם משרד הרווחה והשירותים החברתיים. בהיכרותה המוקדמת של הסייעת המשלבת עם הילד נחסך תהליך ההכשרה וההסתגלות ההדדית והיא תורמת לתחושת הביטחון שהילד חש במסגרת. לעתים, מביעה הרשות המקומית התנגדות למהלך שכזה, בשל החשש שהסייעת תעביר למשפחה מידע על המתרחש במסגרת או תגלה ביקורת כלפיה.

מוטלת על ההורים החובה להסביר לסייעת המשלבת את ילדם את החשיבות של בניית יחסי אמון ושיתוף פעולה עם הצוות החינוכי, בלעדיהם לא יתכן כלל שילוב ראוי. על ההורים להדגיש את חובתה לשמור על צנעת הפרט של הילדים האחרים ושל הצוות החינוכי, כפי שהיו רוצים שתישמר צנעת הפרט של ילדם.

3. העסקת הסייעת המשלבת

מערכתית, הסייעת מועסקת ע"י הרשות המקומית ולא ע"י משרד החינוך. בכל רשות מקומית ישנה אחראית על הסייעות בחינוך המיוחד, והיא הכתובת לפניה בכל עניין הנוגע לסייעת המשלבת. פעמים רבות, יש לבית הספר עצמו סייעות קבועות שעובדות איתו, והוא מתאים אותן לתלמידים ע"פ צרכי המערכת. אנו ממליצים שהסייעת המשלבת תהיה דמות קבועה כדי שתלמד להכיר את הילד ולפתח בקיאות גבוהה לגבי תכונותיו, יכולותיו, קשייו וצרכיו, שאם לא כן, היא תתקשה להבין אותו וליצור איתו תקשורת מיטבית.

ישנן רשויות מקומיות שלהן מאגר סייעות קבועות, מתוכן יש גם כאלה שכבר צברו ניסיון בעבודה עם ילדים על הרצף האוטיסטי והן בעלות מיומנויות מעולות ומתאימות לכך. לעיתים, אין במאגר סייעות מיומנות, או סייעות המתאימות באופן ספציפי לעבודה עם ילד בכיתת גן, כיתה א' או לחילופין לעבודה פרטנית עם נער מתבגר. לכן, במקרים רבים מתגייסים ההורים לאתר סייעת משלבת עם כישורים נדרשים ומפנים אותה לקליטה במערכת העירונית במשרדה של האחראית על הסייעות בעירייה. חשוב לציין, כי התגייסות זו אינה תמיד מתקבלת על ידי אגפי החינוך ברשויות המקומיות בברכה וחלקן אינן מעוניינות לאפשר להורים להיות מעורבים בהתאמת כישורי המשלבת לצרכי התלמיד. על כן, אנו ממליצים להורים לנהוג ברגישות רבה בעניין זה.

במידה והרשות המקומית מעוניינת לגייס לעבודה סייעות/ים משלבות/ים שאותרו ע"י ההורים, יכולים ההורים להתקשר לאחראית על הסייעות בעירייה, ולברר מהו המועד המתאים להפניית הסייעת המשלבת שנמצאה על ידם כמתאימה. בדרך כלל, מתבצעים תהליכי הרישום וחתימת החוזה לאחר שהרשות המקומית מקבלת את הקצאת שעות השילוב של התלמיד מהמתי"א. לעתים, כשהאישור מתעכב אנו ממליצים להתחיל בתהליך רישום לכל המאוחר באמצע חודש אוגוסט עם חזרת צוות האגף מחופשת הקיץ, כדי שהעירייה תהיה מודעת לכוונת ההורים. הרשות המקומית קולטת את הסייעת המשלבת במאגר כוח האדם שלה ומשלמת לה ע"פ ההסכם עם משרד החינוך.

כאמור, אנו ממליצים ליצור קשר עם הורים הגרים ברשות המקומית שלכם כדי לוודא מהו התהליך המקובל בעניין זה. בכל מקרה חריג או יוצא מן הכלל של תלמיד עם מאפיינים ייחודיים או במקרה בו נתקלים ההורים בקושי בתהליך גיוס ורישום הסייעת המשלבת, ניתן לפנות אלינו להתייעצות.

4. היקף עבודת הסייעת המשלבת בשגרה ובזמן החופשות

שעות העבודה של הסייעת המשלבת מחושבות ביחידות בנות 60 דקות ויש לכך השפעה על חישוב יום ושבוע עבודתה עם התלמיד. כך למשל, אם הוקצבו לתלמיד 24 שעות שילוב שבועיות, בחלוקה לשישה ימי עבודה אמורה הסייעת לעבוד 4 שעות מלאות בכל יום. כדאי לשים לב לחישוב שעות העבודה בהתאם לכך ולא ע"פ מספר השיעורים במערכת הלימודים, שהם בני 45 דקות בלבד.

משרד החינוך מממן את עבודת הסייעת המשלבת במשך 12 חודשים. על כן, ניתנת לתלמיד האפשרות להשתלב בקייטנות המתקיימות בזמן החופשות בליווי הסייעת המשלבת, בהתאם להנחיות שהוציא האגף לחינוך מיוחד במשרד החינוך וע"פ התנאים הבאים:

1. הקייטנה מפוקחת על ידי משרד החינוך ובאישור³
2. ניתנת העדפה לקייטנות המתקיימות בתוך הגנים ובתי הספר
3. הסייעת תעבוד באותו ההיקף שהוקצה לתלמיד במהלך השנה
4. הרשות המקומית נדרשת לתת עדיפות לשיבוץ הסייעת המלווה את התלמיד במהלך השנה בזמן החופשה

במידה ואין קייטנה המתאימה לתלמיד בשל מגבלת גיל או בשל סיבה אחרת, ניתן לפנות ולבקש מהאחראי/ת על הסייעת ברשות המקומית את המשך הליווי של התלמיד על ידי הסייעת המשלבת בתוכנית אישית בחופשת הקיץ שתתקיים במבני ציבור **ולא בבית התלמיד**. התוכנית האישית תיבנה במיוחד עבור התלמיד על ידי הצוות המקצועי שעובד עמו: מנחת השילוב, הצוות הפרא-רפואי, צוותי החינוך בבית הספר וכהנה. ישנן רשויות מקומיות המודעות לאפשרות זו ונענות לבקשה.

הורים לתלמידים המוכרים במערכת, המשתתפים בקייטנות בגנים והמעוניינים להחליף את הסייעת המשלבת לקראת שנת הלימודים הבאה, יכולים לבקש מהרשות המקומית שהמשלבת החדשה תתקבל לעבודה כבר בחודש יולי ותעבוד עמו בקייטנה כך שתוכל להכיר את הילד לקראת שנת הלימודים הבאה. זאת, על חשבון שעות הסיוע שכבר אושרו לו בשנה הנוכחית, והמגיעות לו עד סוף אוגוסט על פי התקנות. מאחר ומספר השעות כבר ידוע ונתון למשך כל השנה, ייתכן ולא תהיה התנגדות לחילופין מצד הרשות המקומית.

³ ע"פ הנהלים נדרשת כל קייטנה להיות מפוקחת ומאושרת ע"י משרד החינוך. התלמיד יכול להשתלב בכל קייטנה המופעלת ע"י הרשות המקומית / המתנ"ס / עמותה / גוף עסקי / גוף פרטי ובתנאי שהקייטנה קיבלה היתר רשמי לכך.

5. ניהול התקשורת עם הסייעת המשלבת

שילוב תלמיד המצוי על הרצף האוטוסיטי תלוי בבניית תקשורת רציפה בין ההורים והסייעת, הממוקדת ביעילות בתכנים הנחוצים לשני הצדדים להשלמת תמונת המצב הלימודית והחברתית של התלמיד, לתמיכה בצרכיו היומיומיים ולתכנון המענה להם בטווח הארוך. כך למשל, תציין הסייעת בפני ההורים תהליך היווצרות יחסי חברות פוטנציאליים עם חבר לכיתה כדי להמשיך אותם אחרי שעות הלימודים ותדווח על משימה שהוטלה על הכיתה אך לא הופנמה ע"י התלמיד ותעלה בשעות אחר הצהריים בבית.

לאחרונה, ניתנה בחלק מהרשויות המקומיות הנחיה למשלבות שלא לתקשר עם ההורים ולהשאיר את נושא התקשורת עם ההורים למחנכת הכיתה. ההנחיה נוגדת את עקרון השילוב והרצף אך נועדה להגן על המערכת ועל התלמידים מפני זליגת מידע על הנעשה בין כתלי הכיתה. רגישות המערכת נובעת מתוך חשש לזליגת מידע רגיש אודות הילדים והצוות החינוכי החוצה.

כאמור, עלינו החובה להנחות את הסייעת המשלבת לנהוג באחריות ונאמנות בהיותן חלק מהצוות החינוכי בבית הספר, כאשר יש לזכור כי הוצאת מידע שאינו קשור ישירות לילד המשולב מחוץ לכותלי הכיתה הינה פסולה, אסורה ולא אתית. על ההורים להקפיד על דיסקרטיות בתקשורת עם המשלבות, להימנע מרכילות על ילדים אחרים בכיתה או על הצוות החינוכי מתוך הבנה כי הדבר פוגע בשילוב. הורים הנתקלים בבעיה בתקשורת עם הסייעת יכולים לדווח לנו על כך בהקדם. כן, נשמח לקשר ביניכם ובין הורים אחרים לתלמידים משולבים יחידנית ברשות המקומית שלכם, כדי שיוכלו לסייע לכם מניסיונם.

6. הגדרת תפקיד הסייעת המשלבת

הסייעת המשלבת תומכת בהתנהלות התלמיד לאורך יום הלימודים. **בהיבט הלימודי**, היא מסייעת ברכישת המיומנויות האקדמיות בהן הוא מתקשה, בהתארגנות במעברים מפעילות אחת לשנייה ובין השלבים בתוך כל פעילות ובפיתוח הרגלי למידה. כן, ממקדת הסייעת את התלמיד בנושא העיקרי בו השיעור עוסק ומפרקת עבורו משימה מורכבת לחלקים פשוטים כך שבעזרתה הוא מצליח בהדרגה להתקדם.

אנו מאמינים כי השילוב החברתי של התלמיד עם הלקות התקשורתית עולה בחשיבותו על השילוב הלימודי שלו וצריך להתקיים במהלך כל שעות הלימוד. זאת, בלי ליצור תלות בינו ובין הסייעת ותוך הקפדה על רכישת מגוון אסטרטגיות המסייעות בפיתוח עצמאות. **בהיבט החברתי**, מסייעת המשלבת לתלמיד בקריאת ופענוח המפה והמציאות החברתית בכיתה על חוקיה וכלליה הכתובים והבלתי כתובים ובהבניית הזדמנויות למגע ולפיתוח קשרים ויזמות בין הילדים.

הסייעת המשלבת אמורה ללמד את הילד להשתתף במשחקים, לסייע לו בתיווך הבעות הפנים שהוא מתקשה בפירושן ובקליטת מסרים מורכבים מצד ילדים אחרים, כדי שיוכל להתייחס אליהם בצורה התואמת את המצב. בתיווכה, רוכש התלמיד הרגלי אכילה והיגיינה אישית ומכיר את מנהגי והתנהלות חברת הילדים כדי שיוכל להשתלב בה.

לסייעת המשלבת יש תפקיד משמעותי בזמן הפעילויות החברתיות המתקיימות במסגרת החינוכית (טיולים שנתיים, הצגות, אירועי סוף שנה וכהנה) מחוץ לכותלי הכיתה. פעילויות אלו המתקיימות מחוץ לשגרת השיעורים בבית הספר מצריכות הכנה מוקדמת (הטרמה), תמיכה בזמן אמת להפחתת הקושי בהתמודדות עם השינוי ומעורבות בצמצום ומניעת חיכוכים מיותרים עם תלמידים אחרים. כן, הן מאפשרות הבניית קשרים חברתיים מחוץ להקשר החינוכי-כיתתי. אנו ממליצים להורים לפנות אל המסגרת החינוכית ואל האחראית על הסייעות ברשות המקומית ולבקש שהסייעת המשלבת תתלווה לילד בפעילויות אלה ולמשך כל זמן הפעילות. הורים הנתקלים בקושי בשל סירוב הסייעת המשלבת להשתתף בפעילות שמעבר לשעות הפעילות הקבועות או בהתנגדות המסגרת החינוכית לכך או בקושי אחר יכולים לפנות לוועד ההורים המשלבים הארצי.

בעת הצורך, מכוונת הסייעת המשלבת את הילד לפתרון הקושי שנוצר בכיתה ומאפשרת לו להירגע, ולמנוע פגיעה במעמדו בחברת הילדים. במקרים רבים, באמצעות תיווך מתאים ועבודה מותאמת יכולה הסייעת למנוע מהתלמיד להיקלע לצרות עוד טרם שהן מתרחשות. הסייעת אמורה להיחלץ לעזרת התלמיד במצבים בהם אין באפשרותה של המחנכת ו/או הגננת להתמודד, מחוסר ידע לגבי הלקות או הקושי של הילד או מכיוון שלא ניתן לעצור את התנהלות הכיתה ו/או הגן לשם כך.

תהליך שילוב איכותי נבנה באמצעות שיתוף פעולה נינוח ויחסי אמון בין המחנכת ו/או הגננת לבין הסייעת ויש חשיבות בהבניית תקשורת יעילה והדדית ביניהן. התנהלות נכונה של המחנכת ו/או הגננת ביחס לשילוב היא זו שתתן לילד ולסביבתו את התחושה שהוא חלק אינטגרלי מקבוצת השווים. המחנכת ו/או הגננת הם הסמכות במסגרת החינוכית, אחת ממטרות הסיוע היא לקדם את הילד לקיים תקשורת ישירה ועצמאית איתן. **סייעת מנוסה יודעת לסגת באותן הזדמנויות בהן הילד כבר מסוגל להתמודד בעצמו ולאפשר לו להתנסות ולהצליח.**

ה. ניהול תהליך השילוב

התקשורת עם הצוות החינוכי במהלך השנה קשורה בזמינות הגננת ומחנכת הכיתה למפגשים ועדכונים. מכיוון שבית הספר אינו מורגל בתקשורת אינטנסיבית עם ההורים, אנו ממליצים לנסות ולקיים לאורך השנה מפגש קבוע במוצע אחת לחודש בהשתתפות המחנכת / הגננת הראשית, הסייעת המשלבת, מנחת השילוב (אם קיימת), וההורים.

במידת הצורך, רצוי לעמוד בקשר גם עם מורת השילוב והיועצת החינוכית. על ההורים לבחון מיהן בעלות התפקידים הרלוונטיות ביותר עבור תהליך השילוב, מיהי הדמות שמינתה המסגרת כדי שתשמש כחוליה מקשרת בינה לביניהם ולנהל עמה את התקשורת ע"פ צורך. במידה והתקשורת עם בעלות תפקידים אלו אינה מספקת כדאי לפנות למנהלת בית הספר. אנו ממליצים לפעול ברגישות רבה, לפנות ולעדכן את הצוותים החינוכיים ע"פ צורך ובמידה ולהימנע מתקריות אשר ילוו את השילוב לאורך השנים.

מורת השילוב היא מורה לחינוך מיוחד המקנה מיומנויות אקדמיות במסגרת ההוראה המתקנת, ומהווה חלק מהצוות הבין-מקצועי בבית הספר. בבתי ספר יסודיים מורת השילוב אחראית על כלל התלמידים עם הצרכים המיוחדים המשולבים בבית הספר, לעתים, היא אינה מכירה את הלקות התקשורתית, אך אם היא עובדת באופן פרטני עם התלמיד על אסטרטגיות למידה יש לה היכרות בעלת ערך עם צרכיו הלימודיים.

מטרת המפגש היא לבדוק את התקדמות הילד בתחומים הלימודיים והחברתיים, להשפיע על התעדוף הלימודי (כמות שיעורי הבית או התאמת המבחנים), ולהציע נושא מרכזי בו יתמקד הצוות החינוכי במהלך התקופה הקרובה. אנו רואים חשיבות רבה באחזקת קשר שוטף עם המשלבת, המהווה גורם מתווך בין הבית למסגרת החינוכית. בנוסף, במהלך המחצית הראשונה של שנת הלימודים הראשונה בבית הספר, מומלץ לקיים מפגש היכרות אישי עם כל מורה מקצועי. במידה ועולות בעיות אנו ממליצים לעמוד בקשר עם המנהלת כדמות החינוכית המובילה את השילוב בבית הספר ובעלת הסמכות להפעיל ולהנחות את הצוות החינוכי בהתאם. חשוב לציין לשבח את ההתקדמות וההישגים ולהציע פתרון לבעיה תוך הקשבה והתחשבות בכבודו של הצוות החינוכי.

1. הבניית תכנית חינוכית יחידנית

התח"י (תכנית חינוכית יחידנית) הינו הליך אשר נועד לעזור למערכת להסדיר את העבודה החינוכית עם התלמיד בכיתה. התח"י מורכב מטפסים וטבלאות המתארים את הצרכים של הילד ואת היעדים של הטיפול, להיערכות המת"א והצוות החינוכי בכללותו. התח"י מתכלל את סך השעות המוקצות מתוך סל השילוב של המת"א עבור שעות סיוע, שעות שילוב, שעות הוראה מתקנת וטיפולים פרא רפואיים ע"פ צורך. מעורבות ההורים בתהליך הבניית התח"י מהווה הזדמנות להדגשת הצרכים של הילד וניתן ואף רצוי לבקש מהצוות החינוכי לקחת חלק בתהליך.

בתכנית החינוכית היחידנית אמורים להיות מפורטים:

1. רמות ותחומי התפקוד החזקים של התלמיד במסגרת החינוכית ונקודות החולשה שלו
2. מטרות התכנית לטווח של שנת לימודים אחת
3. היעדים הלימודיים לתקופת התמיכה, המתבססים על תכנית הלימודים הכללית הנהוגה בכיתה, תוך פירוט המטרות הנדרשות מהתלמיד המשולב
4. דרכי פעולה ותכנית עבודה המתייחסים לנושאים ולהיבטים שיטופלו על-ידי המחנכת/הגננת והצוות הבין-מקצועי, ובכלל זה הגדרת תחומי האחריות של כל אחד מחברי הצוות ובכללן הגדרת תפקידי הסייעת המשלבת (אם נקבעה זכאות)
5. פרקי הזמן להשגת היעדים
6. האמצעים להשגת היעדים
7. אמות המידה להשגת היעדים (משוב והערכה)

בית הספר אמור לסיים את הכנת התח"י עד סוף חודש אוקטובר ולקיים בנושא זה דיון בהשתתפות ההורים, במסגרתו תוצג לפנייהם התח"י ויתקבל מהם משוב. מבנה הטפסים של התח"י אינו מאפשר התייחסות לכל צורך באופן מעמיק, עם זאת, כחלק מהשאיפה להבנות את מעורבות ההורים בתהליך השילוב אנו ממליצים לנצל הזדמנות זו ובמידת הצורך להעביר מידע נוסף אודות התלמיד ולציין את התחומים (לימודי, ארגוני, חברתי, רגשי) בהם הוא מתקשה או זקוק לתמיכה כמו את תחומי החוזק של התלמיד המשולב אותם ניתן להבליט ולהדגיש כחלק מבניית הלגיטימציה לשילוב.

כפי שניתן להבין מקריאת המסמך שלעיל, הורים המבקשים לשלב את ילדם במערך החינוך הכללי נדרשים להצטייד בסבלנות רבה ולהתמיד. כמי שפועלים לקדם את הכלתם של תלמידים המצויים על הרצף האוטיסטי במערך החינוך הכללי, אנו מאמינים כי אורך הרוח והנחישות משתלמים והתלמיד, הצוות החינוכי והסביבה החינוכית יוצאים נשכרים מכך.

הורים המעוניינים בסיוע באיתור הורים אחרים בסביבתם והמבקשים להתייעץ, לשתף, לקבל עדכונים שוטפים, לעדכן במידע אודות תהליך השילוב ולהפנות שאלות נוספות מוזמנים לפנות אל נציגי ועד ההורים המשלבים הארצי בכתובות המייל: vaadshiluvitsik@gmail.com או if3873@gmail.com ובטלפון 0544-200904.

לידיעתכם, ניתן לפנות בשאלות ובירורים בנוגע לשילוב יחידני לאגף לחינוך מיוחד במשרד החינוך בטלפון: 02-5603280 או 03-6896102-5 ובכתובת המייל: special@education.gov.il

כמו כן, [המרכזים למשפחה](#) של אלו"ט מציעים ייעוץ, סדנאות, הדרכות וליווי משפטי להורים לתלמידים בשילוב יחידי (בתשלום סמלי). ניתן לפנות למרכזים ולהתייעץ בנושא זה:

סניף ר"ג 03-6703077

סניף חיפה 04-8101569

סניף כרמיאל והעמקים 04-9885590

מגזר ערבי 052-4237535

סניף באר שבע 08-6431528

סניף ירושלים 02-5665294